

Obrazovanje u javnom zdravstvu

Management neprofitnih organizacija i socijalno zagovaranje – interdisciplinatan pristup javnozdravstvenim, socijalnim i etičkim problemima hrvatskog društva

Aleksandar Racz

Zdravstveno veleučilište Zagreb

Pored niza „uobičajenih“ sveučilišnih i stručnih studijskih programa na kojima se pod okriljem 4 medicinska fakulteta, Zdravstvenog veleučilišta i nekoliko drugih visokih škola u Hrvatskoj školuju zdravstveni djelatnici koji rade u područja javnog zdravstva, pomalo je pažnji znanstvene i stručne javnosti nezasluženo promakao interdisciplinarni, dobrim dijelom i javnozdravstveno orijentirani program koji se od 2004. godine na Sveučilištu u Zagrebu održava na, za zdravstvenu djelatnost, pomalo „neobičajenom“ mjestu, a to je Katoličko bogoslovni Fakultet u Zagrebu. Na njemu je naime prije 5 godina pokrenut interdisciplinarni poslijediplomski specijalistički studij pod nazivom Management neprofitnih organizacija i socijalnog zagovaranja (Management for Non Profit Organization and Social Advocacy) u kojem je među 46 polaznika prve generacije, pored socijalnih radnika, psihologa, teologa, pravnika, svoje mjesto s pravom pronašao i nekoliko liječnika zaposlenih u zdravstvenim ustanovama ili udrugama civilnog društva koje skrbe o ovisnicima, kroničnim bolesnicima, osobama u terminalnoj fazi, osobama s posebnim potrebama, te brojnim društveno depriviranim, socijalno izoliranim osobama kojima pored socijalne i duhovne potpore, kao javnozdravstveni radnici pružaju i medicinsku skrb. Iako studij neprofitnog menadžmenta i socijalnog zagovaranja u Hrvatskoj, kao uostalom u svakoj tranzicijskoj zemlji Europe, nema tradiciju, potrebitost i opravdanost takvog studija svoju utemeljenost je pronašao u potrebi podizanja razine znanja i vještina sadašnjih i budućih lidera u području rukovođenja, vođenja i upravljanja u neprofitnom sektoru prvenstveno u udrugama i ustanovama iz zdravstvenog i odgojno-obrazovnog sektora, te iz različitih nevladinih udruga i organizacija, a sa ciljem podizanja razine kvalitete civilnog društva. To je posebno važno budući da prema Bežovanu i sur. u Hrvatskoj civilno društvo nema prepoznatljivih rezultata u držanju države odgovornom, prilično je neučinkovito u izgradnji kapaciteta lokalne zajednice, te ima ograničene domete u izravnom podmiranju društvenih potreba (1).

Iako na Medicinskom fakultetu u Zagrebu postoji poslijediplomski stručni studij „Menadžment u zdravstvu“, a na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu poslijediplomski studij „Marketing neprofitnih organizacija“, nedostajao je studij koji će pored upravljačke i liderske komponente u program studija ugraditi i područje socijalnog zagovaranja, koje je zdravstvenim radnicima, ne samo onima u preventivnim djelatnostima, u praksi vrlo često važan segment u radu i komunikacija s pacijentima. Sukladno Hoblaju (2), sintagma socijalno zagovaranje ima svoju referenciju u „social advocacy“. Riječ je o pojmu koji se prvi put spominje početkom XX. st. u javnozdravstvenom radu s mladima u getima američkoga društva. S tim u svezi socijalna znanost počela je govoriti da socijalni djelatnici mogu, odnosno trebaju, preuzeti ulogu zagovaranja – „advocacy role“. Problemom socijalnog zagovaranja, razvoja socijalnog kapitala, te socijalnog u zdravstvu na području epidemiologije u zadnje vrijeme sve više se bavi socijalna epidemiologija kao mlada sup-specijalnost epidemiologije, tako da ti problemi liječnicima nisu strani ni nevažni (3-6). Uostalom u vremenu u kojem i u medicini nažalost puno toga podliježe profitu i bespoštednoj konkurenciji, specifičnost ovog programa je u težnji da se kroz njega osposobljavaju javnozdravstveni i drugi stručnjaci koji će svojim znanjem i umijećem, ali i svojom razvijenom mrežom zagovarati i ostvarivati ljudska prava (7) i interese upravo onih, koji su na raznim rubovima osobne i društvene prirode, financijske i etičke tragedije (2).

Zaposlenicima u udrugama civilnog društva kroz program se pruža mogućnost trajne izobrazbe koja ih čini kompetentnima da se lakše i učinkovitije nose s ispunjenjem misija svojih organizacija i zadacima u širem društvu. Posebna vrijednost studija je njegova praktičnost, dostupnost informacija i predavača, razmjena iskustava i poznanstava stručnjaka zaposlenih u javnozdravstvenom, odgojno-obrazovnom i socijalnom sektoru, te interdisciplinarni pristup kroz koji se polaznici upoznaju s funkcioniranjem suvremenog hrvatskog društva, prepoznaju svoje značenje i svoju ulogu unutar civilnog društva, usvajaju znanja i vještine menadžmenta za praktične prilagodbe u svojim neprofitnim organizacijama, nauče kako koristiti stečena znanja u konkretnim akcijama kroz proces zagovaranja i, za one koji žele, upoznaju kršćanske socijalne vrijednosti.

Studij koji se temelji se na interdisciplinarno-integracijskim osnovama, koje obuhvaćaju područje društvenih znanosti (polje ekonomija i socijalni rad), područje biomedicinskih znanosti (polje javno zdravstvo), te područje humanističkih znanosti (polje teologija) traje četiri semestra (dvije godine) i ima 15 kolegija raspoređenih u prva tri semestra. Od toga broja devet kolegija su obvezni, a šest izborni, među kojima student bira tri. Kolegiji imaju od 20 do 40 sati nastave. Četvrti semestar određen je za izradu pismenoga poslijediplomskoga specijalističkog rada. Ukupna satnica studija iznosi 400 sati i vrednuje se sa 120 ECTS bodova. Nakon izvršenja svih obaveza na studiju, kandidati stječu zvanje Specijalist managementa neprofitnih organizacija i socijalnog zagovaranja (8).

Tijekom studija polaznici slušaju slijedeće obavezne kolegije:

- Temelji managementa i upravljanje ljudskim potencijalima u neprofitnim organizacijama
- Suvremeno društvo i socijalna etika
- Civilno društvo i javne politike
- Strateško planiranje i upravljanje projektima u neprofitnim organizacijama
- Budžetiranje i prikupljanje sredstava u neprofitnim organizacijama
- Socijalno zagovaranje
- Marketing neprofitnih organizacija
- Odnosi s javnosti u neprofitnim organizacijama
- Praktikum socijalno zagovaranje,

te izborne predmete:

- Etika dobrovoljnog rada
- Benchmarking
- Neprofitni sektor i globalizacija
- Praktikum menadžerskih vještina
- Socijalni nauk crkve (2)

Koliko je poznato treba reći da za sada u svijetu ne postoji istovjetni studij. Postoje, međutim, studiji čija se srodnost u nastavnim programima može utvrditi kao djelomična. U tom smislu mogu se navesti šest primjera, tri europska i tri sjevernoamerička: Charles University (Prague) - Masters in Management and Supervision and Health Organisations; City University Business School - London (UK) - Master Voluntary Sector Management; Judge Institute - Cambridge University (UK) - Master of Business Administration; Indiana University (USA) - Master of Public Affairs in Nonprofit Management; Regis University (USA) - Master of Nonprofit Management; University of San Francisco (USA) - Master of Nonprofit Administration (2).

Program je uslijed svoje interdisciplinarnosti, te prožetosti specifičnim znanjem i vještinama iz područja filozofije, etike, teologije, ali i medicine, sociologije, kao i prava i ekonomije vrlo zahtjevan i od polaznika traži izuzetno ozbiljan i studiozan rad, o čijoj težini govori i podatak da je dosad završni rad u rang magistarskog stručnog rada obranilo samo 6 polaznika, što je i dovelo do

kašnjenja u kontinuitetu upisivanja slijedećih generacija polaznika (1).

Literatura:

1. Bežovan G, Ledić J, Zrinščak S. Teme o civilnom društvu u nastavi na hrvatskim sveučilištima. Ceraneo: (Dostupno na: http://www.ceraneo.hr/index.php?option=com_content&task=category&ionid=6&id=24&Itemid=101) (pristupljeno 5.9.2009.)
2. Hobljaj A. Plan i program poslijediplomskog specijalističkog studija Management neprofitnih organizacija i socijalno zagovaranje, Zagreb, 2004.
3. Berkman L, Kawachi I (eds). Social Epidemiology. Oxford: Oxford University Press, 2000.
4. Krieger N. Epidemiology and social sciences: towards a critical reengagement in the 21st century. Epidemiol Reviews 2000;11:155-63.
5. Baum F. Social capital: is it good for your health? Issues for a public health agenda. J Epidemiol Community Health 1999;53:195-96.
6. Krieger N. Theories for social epidemiology in the 21st century: an ecosocial perspective. International Journal of Epidemiology 2001;30:668-677.
7. Mann JM, Gruskin S, Grodin MA, Annas GJ (eds). Health and Human Rights. New York: Routledge, 1999.
8. Zakon o akademskim i stručnim nazivima i akademskom stupnju. Narodne novine 2007:107.

Kontakt adresa:

Dr. sc. Aleksandar Racz, dr. med., spec. managementa neprofitnih organizacija i socijalnog zagovaranja;
Zdravstveno veleučilište,
Mlinarska 38, Zagreb;
kontakt: aleksandar.racz@zvuh.hr,